

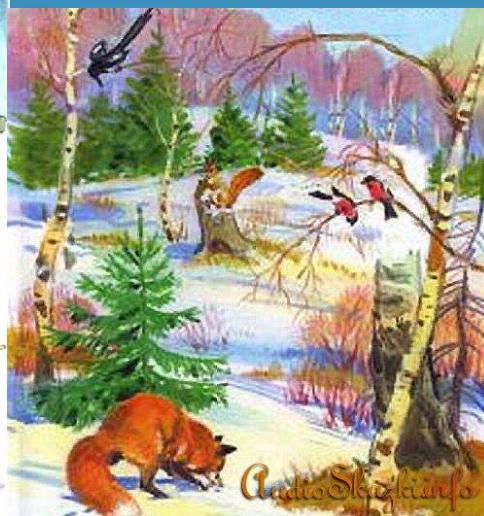
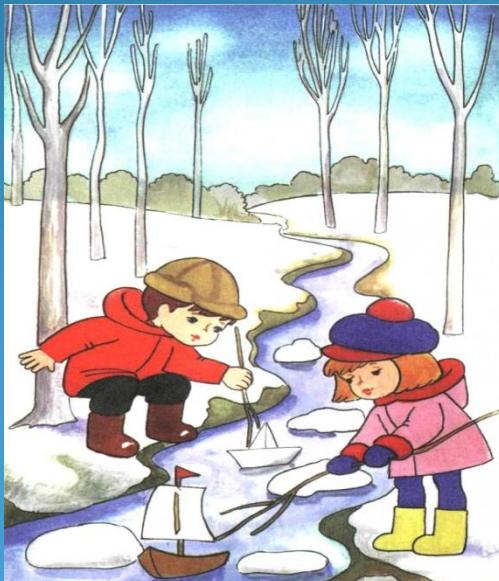

M. Pettis
© 1999

● Яз житә. Көннәр
жылына. Кояш
матур елмая.
Карлар эри.
Урамнарда
гөрләвекләр йөгөрә.
Жылы яктан кошлар
кайта.

● 1. Яз житә. Көннәр
жылына. Кояш
матур **елмая**. Карлар
эри. Урамнарда
гөрләвекләр **йөгерә**.
Жылы яктан кошлар
кайта.

● 2. Яз житте. Көннәр
жылыңды. Кояш
матур **елмайды**.
Карлар **эреде**.
Урамнарда
гөрләвекләр **йөгерде**.
Жылы яктан кошлар
кайтты.

**Уңжиденче март.
Билгеле үткән заман хикәя
фигыль.**

Басты, эчте , ашады, торды, белде

- 1.Основа оканчивается на (согласный (звонкий/глухой), гласный);
- 2.Основа глагола твердая/мягкая;
- 3.Аффиксы.

Күшымчаларны дөрес куллан!

● Аффикс	-ты, -те	-ды, -де
пример	Басты, эчте	Ашады, торды, белде

Күшымчаларны дөрес куллан!

• Аффикс	-ты, -те	-ды, -де
Присоединяются к основам, заканчивающимся	на глухой согласный	на гласный или звонкий согласный
пример	Басты, эчте	Ашады, торды, белде

ЗАПОМНИ!

Определенное
прошедшее время
(билигеле үткән заман)

килде
житте

Я сам(а) видел(а)

- ды / - де
- ты / - те

- яз килә
- кояш елмая
- чәчәкләр уяна
- дөнья куана
- канатлы жырчылар моңлана

- яз килә- яз килде
- кояш елмая- кояш елмайды
- чәчәкләр уяна- чәчәкләр уянды
- дөнья куана- дөнья куанды
- канатлы жырчылар моңлана - канатлы жырчылар моңланды

- яз *килде*-весна пришла
- кояш *елмайды*-солнце улыбнулось
- чәчәкләр *уюнды*-цветы проснулись
- бар дөнья *куанды*-весь мир обрадовался
- канатлы жырчылар *моңланды*-пернатые певцы спели песни

- *килде*
- *елмайды*
- *уянды*
- *куанды*
- *моңланды*

1 ВАРИАНТ

Яз бозлар **кузгалды**
Елмайды, көлде кояш,
Урамнар буйлап **атлады**
Ямыле һәм күңелле яз.

2 ВАРИАНТ

Яз **килде**, кояш **көлде**,
Дөньяга нур **бөркелде**.
Уянды бар ағачлар,
Куанды алмагачлар

Рефлексия

Сораулар	ӘЙЕ(+)	ЮК(-)
Если мы хотим сказать о событиях, которые мы сами не видели, то употребляем аффиксы: -ды, -де, -ты, -те.		
Если мы рассказываем о событиях, которые мы сами видели, то употребляем аффиксы: -ды, -де, -ты, -те.		
Аффиксы -ды,-де присоединяются к основам заканчивающимся на глухой согласный		
Аффиксы -ты,-те присоединяются к основам заканчивающимся на глухой согласный		
Для образования прошедшего определенного времени (бигеле үткән заман) к слову яз присоединяется аффикс - ды		
Для образования прошедшего определенного времени (бигеле үткән заман) к слову бас присоединяется окончание - ды		

ӨЙ ЭШЕ:

- Көчле укучыларга “Яз житте” темасына инша язарға (8 жөмлә) (-ды, -де, -ты, -те күшымчаларын кулланып).
- Урта өлгерешлеләргә “Яз” темасына диалог төзергә (-ды, -де, -ты, -те күшымчаларын кулланып).
- Йомшак укучыларга ”Яз” темасына 3 жөмлә төзергә (-ды, -де, -ты, -те күшымчаларын кулланып).